

УДК 378.1

DOI 10.33514/1694-7851-2024-4/3-449-456

Өмүрканова Ч.Т.

педагогика илимдеринин кандидаты, доцент

И.Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университети

Бишкек ш.

Chynara.290873@mail.ru

ЖОГОРКУ ОКУУ ЖАЙДА АРАЛЫКТАН ОКУТУУНУН ШАРТЫНДА «ПЕДАГОГИКА» ДИСЦИПЛИНАСЫН МОДЕЛДЕШТИРҮҮ

Аннотация. Илимий макалада “Педагогика” дисциплинасынын мазмунун, модулдарын, тесттериндин суроолорун иштеп чыгуу, студенттердин компьютердик сабаттуулугунун деңгээлин жогорулатуу жана диагностикалоо, ар кандай телебайланыштык каражаттардын жардамы менен жетишилүүчү аралыктан окутуу процессинин интерактивдүүлүгүн камсыздоо, өз учурунда оңдоп түзөтүүнү киргизүү. «Педагогика» дисциплинасын боюнча аралыктан билим берүү боюнча окуу-методикалык комплекс жана тести түзүү. «Педагогика» дисциплинасын аралыктан окутуунун натыйжалуулугу жана төмөндөгү критерийлер менен иш алып баруу. Студенттердин алган билимини өздөштүрүүсү жана сапатынын деңгээлдеринин көтөрүлүшү, педагогика дисциплинасын окууга болгон мотивациясынын керектиги, дисциплинага таанып-билүүчүлүктү жогорулашы, маалыматтык технологияга болгон маданиятынын деңгээлинин колдоно билүү менен иштөөнүн ыкмаларына ээ боло алуу, жыйынтыкта педагогикалык компетенциялардын калыптанышынын өсүш деңгээли.

Негизги сөздөр: дисциплина, модель, технология, педагогика, инновация, теориялык булактар, аналогиялык, компьютердик сабаттуулук, оптималдуу, көп баскычтуу.

Өмүрканова Ч.Т.

кандидат педагогических наук, доцент

Кыргызский государственный университет имени И.Арабаева

г. Бишкек

Chynara.290873@mail.ru

В УСЛОВИЯХ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ МОДЕЛИРОВАНИЕ ДИСЦИПЛИНЫ «ПЕДАГОГИКА»

Аннотация: В содержании статьи разработка содержания, модулей, тестов дисциплины Педагогика - диагностика и повышение уровня компьютерной грамотности студентов, дистанционное обучение с использованием различных телекоммуникационных средств. обеспечение интерактивности процесса, своевременное внесение корректировок. Эффективность дистанционного обучения по дисциплине «Педагогика» основывается на следующих критериях. Повысить уровень качества образования студентов, создать положительную мотивацию к изучению педагогики, повысить познавательный интерес к этой дисциплине, интерес к информационным технологиям. повышение уровня информационно-технологической культуры, освоение методов работы с использованием новых

информационных технологий и, как следствие, повышение уровня развития педагогических компетенций.

Ключевые слова: дисциплина, модель, технология, педагогика, инновация, теоретические источники, аналог, компьютерная грамотность, оптимальный, многоуровневый.

Omurkanova Ch.T.

candidate of pedagogical science, associate professor

Kyrgyz State University named after I. Arabaev

Bishkek c.

Chynara.290873@mail.ru

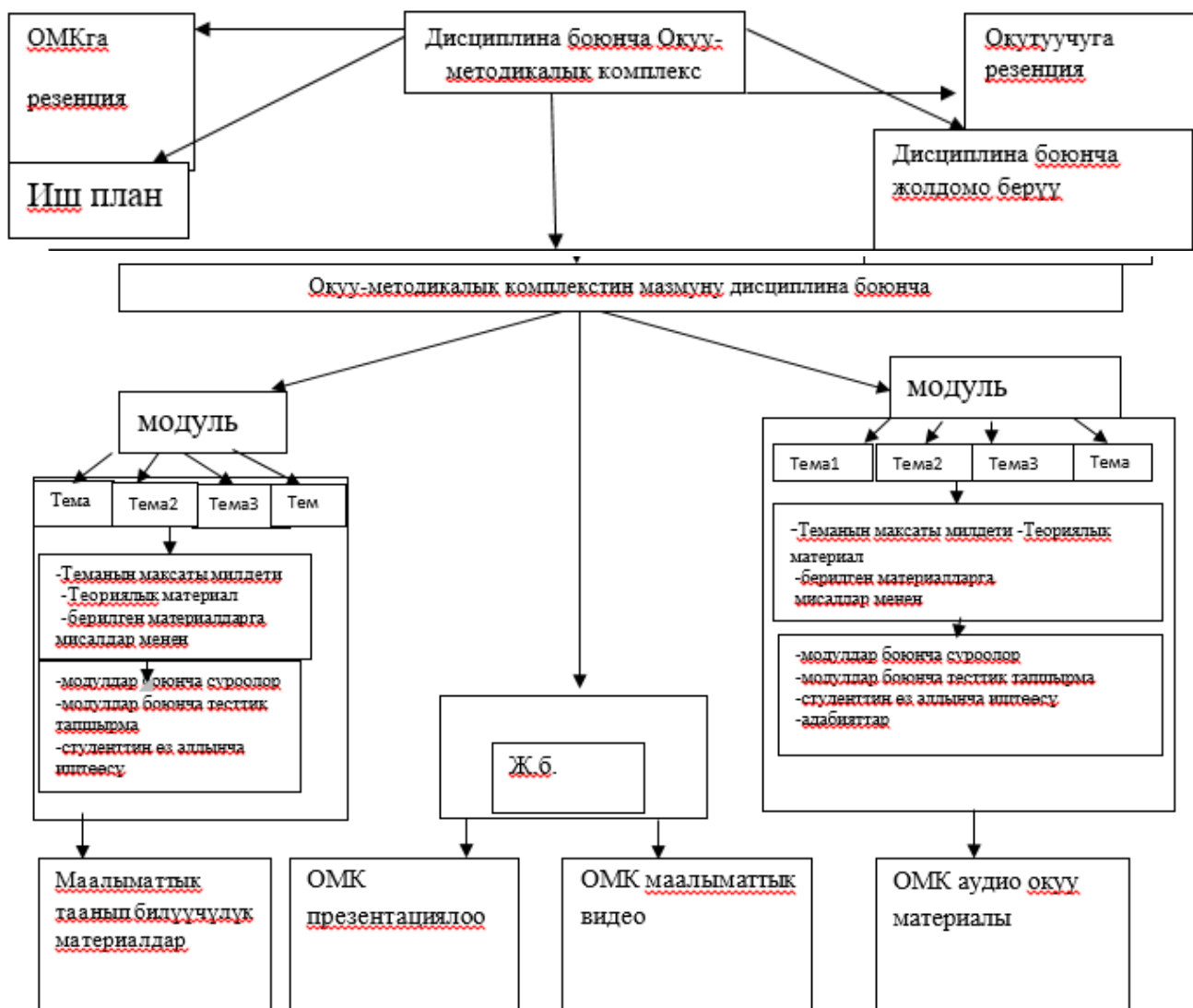
IN CONDITIONS OF DISTANCE LEARNING IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS MODELING THE DISCIPLINE "PEDAGOGY"

Annatotsia: The content of the article includes the development of content, modules, tests of the discipline Pedagogy - diagnostics and increasing the level of computer literacy of students, distance learning using various telecommunications means. ensuring the interactivity of the process, timely adjustments. Efficiency In conditions of distance learning in higher educational institutions Modeling the discipline "Pedagogy" distance learning in the discipline "Pedagogy" is based on the following criteria. To increase the level of quality of education for students, to create positive motivation for studying pedagogy, to increase cognitive interest in this discipline, and interest in information technology. increasing the level of information technology culture, mastering working methods using new information technologies and, as a result, increasing the level of development of pedagogical competencies.

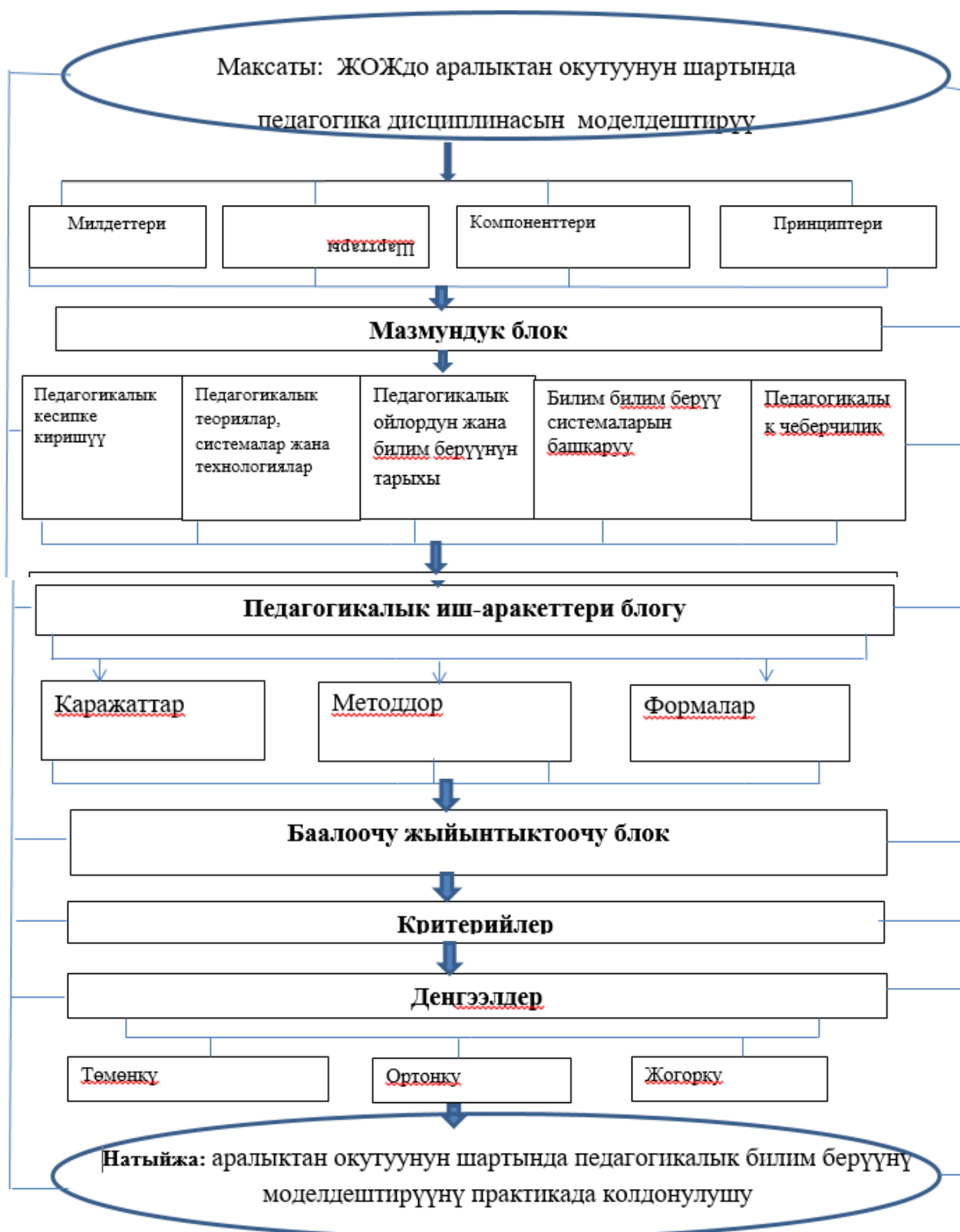
Key words: discipline, model, technology, pedagogy, innovation, theoretical sources, analogue, computer literacy, optimal, multi-level.

Киришүү: Педагогикалык процессти уюштуруу жана анын негизги шарты дисциплиналарды моделдештирүү экендигинде, окумуштуулар тарабынан көрсөтүлгөн. Окумуштуулар моделдердин бардык болгон түрлөрүнүн аткаруу милдеттеринин даражасына чектешкен, карап чыгышкан, ажырымдашкан (аналогиялык моделдерди, математикалык моделдерди, алдын ала көрө билүүнүн моделдерди, абстракциялык моделдерди, теориялык моделдерди, чындыктын моделдерине) жараша, б.а. объекттин керектүү мүнөздөмөсүн көрсөтүү керек деп ранжирлешкен. Алар чыныгы баяндоону карап, талап кылынган ырастоонун камтыйт жана тажрыйбалык ишти текшерүүнү керектелбейт, булар рационалдуу гана ишенимдин чегинде турат. Ошондой эле окуу методикалык комплекс дисциплина боюнча схемасы (таблица №1).

№1- схема. Окуу-методикалык комплекстин структурасы дисциплина боюнча

Окутууда педагогикалык көз караштарга таянуу менен аралыктан билим берүүнү моделдештирүүнү колдоно билүү зарыл деп эсептейбиз. Мына ушуга байланыштуу теориялык булактарга таянуу менен педагогикалык билим берүүнүн төмөндөгүдөй дисциплина боюнча моделин иштеп чыктык. (Сүрөт 2)

Иштелип чыккан моделдин негизинде, «Педагогика» дисциплинасын аралыктан билим берүү натыйжалуулугу төмөндөгү чен-өлчөмдөр менен тастыкталды: студенттердин билим алуусунун өздөштүрүүсү жана сапатынын денгээлдеринин жогорулашы; педагогика дисциплинасын окуп үйрөнүүгө болгон оң мотивациясынын калыптанышы жана көзөмөлдөнүшү; дисциплинага болгон таанып-билүүчүлүк кызыгуунун күчөшү; жаңы

маалыматтык технологияга болгон кызыгуунун денгээлинин жогорулашы; ааламдашкан азыркы заманда жаңы маалыматтык технологияларды колдонуу менен иш алып барууда, алгылыктуу, заманбап усулдарды колдонуу менен иш аркетке ээ болуу; жыйынтыгында педагогикалык компетенциялардын, көндүмдөрдүн калыптанышы дайыма керек экендигин анализдөө.

Бул модель педагогика дисциплинасы боюнча окуу-методикалык колдонмону иштеп чыгууда системалуу, натыйжалуу колдонулуп, студент менен аралыктан тыгыз байланышты бекемдөө, AVN программасы аркылуу педагогикалык процесстин негизинде «Педагогика» дисциплинасын аралыктан окутууда, көндүмдөрдү калыптандырууда, усулдарды колдонууда, студенттердин өз алдынча иштеринде толук кандуу жүрүшүн камсыз кылат.

Окуу-методикалык комплекстерди иштеп чыгуу менен бирге калыптандыруучу усулдарды колдонуу, салттуу жана аралыктан окутуу технологиясын пайдалануу менен окуган студенттерди профилдик даярдоонун деңгээлин анализдөө менен педагогикалык көзөмөлдөө менен жыйынтык чыгаруу. ЖОЖдо студенттерге педагогикалык шарттарды түзүүдө (окуу-методикалык комплекстери жана окуу куралдарын профилдик негизде максатка багыттуу иш алып баруу; жаңы маалыматтык технологиялар жана керек болгон коммуникациянын баардык усулдарын, каражаттарын жана анын технологиялык эң негизги системалуу иштин бүтүндүгүн билүү; студенттер менен окутуучулардын компьютердик сабаттуулук билимин эске алуу; студенттердин дисциплинага болгон таанып-билүүчүлүк ишмердүүлүгүн, системалуу жана окутуучу тарабынан кылдат текшерип студенттин өз алдынча ишин жалпылоонун оптималдуулугун) аралыктан билим берүү технологиясын пайдалануу менен ишке ашыруу бул бүгүнкү ааламдашкан мезгилдеги билим берүүнүн формасы.

“Педагогика” дисциплинасын, окутууда колдонулган салттуу усулдардын, жаңы технологияларды колдонуп, STEM мамилесин өркүндөтүү натыйжалуу экендигин, студенттердин окууга болгон иш-аракетин, мамилесинен аныктоого болот. Аралыктан билим берүүнүн педагогикалык шартындагы студенттердин даярдыгынын модулдар менен текшерип турабыз.

- аралыктан окутуунун шартындагы педагогика дисциплинасынын моделин жана ОМК иштеп чыгуу;
- студенттердин өз алдынча иштеринде педагогика дисциплинага болгон кызыгуусун, мотивациясын, аткарган тапшырмаларын аныктоо;
- студенттердин жаңы технологияларды колдонуу, компьютердик сабаттуулугунун деңгээлин аныктоо жана жогорулатуу үчүн практикалык иштердин аткарылышы;
- ааламдашкан бүгүнкү күндө телекоммуникация каражаттарынын колдонуу менен ийгиликке жетишүү аралыктан билим берүү процессинин интерактивдүүлүгүн камсыздоо;
- студенттердин өз алдынча иштеринин аткарылышын, учурунда оңдоп-түзөтүүнү киргизүү;
- студенттердин илимий иштеринин аткарылышын көзөмөлдөө.

Студенттердин окуу ишмердүүлүгү жөнүндөгү бардык маалымат аралыктан билим берүү AVN программасы аркылуу ар бир дисциплина окутуучунун дарегине келип турат. Бул иштин аткарууда төмөндөгүдөй усулдар колдонулду: педагогикалык моделдөө; педагогикалык эксперимент; коммуникация; тест; аралыктан билим берүүнүн натыйжаларын аныктоо.

– Аралыктан окутууда жогоруда белгиленген моделди ишке ашырыш үчүн төмөндөгүдөй иш-аракеттик *моделдин аныктай алдык* (3-сүрөт):

1. Дисциплина боюнча ар бир студентке окуу материалын жөнөтүү.
2. AVN программасы аркылуу ар бир студент окутуучуга дисциплина боюнча аткарылган өз алдынча иштерин жөнөтүү.
3. Окутуучунун студенттердин өз алдынча аткарган текшерүү жана баалоо жана эскертүүлөр менен оңдоо.

3-сүрөт. Окутуу процессинин модели.

Бул этапта студенттерге дисциплинаны аралыктан окуу боюнча иш аракеттерди аткаруунун өзгөчөлүктөрү, максаттары, милдеттери жана түзүлүшү белгиленди. Окуу-методикалык комплекс боюнча студенттердин окуудагы ийгилиги жекелик өз алдынча тапшырмаларды аткаруу, окуу, көндүмдөрдү калыптандыруу стратегиясы иштелип чыкты. Аралыктан окуган студентке, AVN программасы аркылуу бардык карым-катнаш байланышууга педагогикалык жактан шарттар түзүлдү, билим алуучулардын даректеринин логин, паролю берилди. Студенттер профессордук-окутуучулар жамааты менен, интернет аркылуу байланышуу, компьютердик тармакта иштөөнүн өзгөчөлүктөрү бүгүнкү күндө өтө маанилүү экендиги кабыл алуу. Ар бир студент үчүн окутуунун графиги жана дисциплинанын программасы менен таанышуу, аткаруу иштери жана көрсөтмөлөр менен таанышышты. Биз аралыктан окутуу технологиясын пайдалануу менен окуунун AVN программасын колдонуу, аркылуу иш аракеттер аткарылат. Дисциплинанын боюнча өз алдынча иштерди аткарууда, айрым файлдарды көчүрүү жана интернет аркылуу тапшырмалар аткарылышы сунушталды.

Эсенгулова М.М., Акимбекова А., Сыйдалиева С., Халбаева А. Заманбап ааламдашкан дүйнөдө санариптик билим берүү процесси ийгиликтин негизги факторлору болуп, санариптик окутуу технологияларын колдонуу менен ишке ашыруу үчүн даярдыктар бүгүнкү күндүн талабы болуп эсептелинет. Окутуучу өз педагогикалык ишинде жаңы технологияларды мыкты билүү менен натыйжалуу колдоно алышы мезгилдин талабы [4].

ЖОЖдо аралыктан билим берүү процессин уюштуруунун педагогикалык шартында иштелип чыккан, моделди ишке ашыруу боюнча илимий иштер аткарылды. Моделдин

түзүдөө, окуу-методикалык комплекс жана уюштуруучулук - педагогикалык шарттардын колдонуунун негизинде жүргүзүлдү.

“Педагогика” дисциплинасын окутууда үчүн төмөндөгүдөй милдеттер коюлду:

- «Педагогика» дисциплинасын окуп – үйрөнүү жана анын деңгээлин ачуу;
- “Педагогика” дисциплинасын окууда студенттердин билимин аныктоо;
- Дисциплинаны окуп-үйрөнүүгө жана аны, кесиптик жактан колдоно билүүсү, студенттердин кызыгуусун калыптандыруу жана өнүктүрүү;
- «Педагогика» дисциплинасын боюнча билим алууда, көндүмдөрдүн, усулдардын интеграциялап колдонууну калыптандыруу;
- Студенттерде жаңы маалыматтык технологияларды географиялык абалдардын шартын билүү, менен колдонуу маданиятын калыптандыруу.

“Педагогика” дисциплинасынын мазмуну, маңызын билүү педагогикалык процессин түздөн-түз камтыды. Студенттердин дисциплинанын максаттары жана милдеттери, мазмуну, усулдары, көндүмдөр, адабияттары менен таанышып, андан кийин 1, 2- модуль менен түзүлгөн графиктин негизинде иштөөгө киришишет. Ар бир модуль боюнча түзүлгөн окуу-методикалык комплексттерде берилген суроолор боюнча даярданып, автоматташтырылган тесттик тапшырмаларды аткарат, өз билимин текшерип берилген модульдарды аткарат. Текшерүүчү - машыгуучу тесттер (бул курста өзүн-өзү текшерүү үчүн тесттер жыйырма тапшырмадан үч вариантта берилген). Студент тесттик текшерүүнүн жыйынтыгын дароо экрандан көрө алат (т.а. дисциплинага карата түздөн-түз “ички интерактивдүүлүк”, түзүлгөн). Тесттин жыйынтыктыгы дисциплина боюнча түзүлгөн окуу-методикалык комплексттерде берилген соң, окутуучу карап текшере алат. **Кененбаев А.** Тесттер окуу материалды канчалык деңгээлде өздөштүрүү даражасын тактоого мүмкүндүк берет. Окутуучу студенттин материалды канчалык өздөштүргөндүгүнүн даражасын аныктап, анын кийинки ишмердүүлүгүн координациялайт [3, 18 б.]. Эгер студенттерде кандайдыр бир түшүнүксүз суроолор болсо, алар окуутучуга AVN программасы аркылуу кат жазып, консультация дисциплинанын авторлоруна, кабарлаша алат.

Жыйынтыгы: “Педагогика” дисциплинасын студенттерге билим берүү процессине байкоо жүргүзүү, консултация, аңгемелешүү, электрондук байланыш, интервью, ж.б. менен толукталды жана төмөндөгү илимий изилдөөчүлүк милдеттер коюлду: “Педагогика” дисциплинасын окутууда үчүн төмөндөгүдөй милдеттер аткарылды:

«Педагогика» дисциплинасын боюнча окуп – үйрөнүү жана окуган билимин колдоно билүү деңгээлин ачуу; “Педагогика” дисциплинасын окутууда студенттердин билимин аныктоо; Дисциплинаны окуп-үйрөнүүгө жана аны, өз ишинде, башкача айтканда кесиптик жактан кеңири колдоно билүүсү; Студенттердин дисциплинага болгон кызыгуусун калыптандыруу; «Педагогика» дисциплинасын боюнча билим алууда, көндүмдөрдүн, усулдардын интеграциялап колдо билүүнү калыптандыруу; Студенттерде жаңы маалыматтык технологияларды кандай жерде географиялык татаал абалдардын шартын билүү менен колдонуу маданиятын калыптандыруу. ЖОЖдо аралыктан билим берүүнүн шартында, педагогика дисциплинасынын моделин туура так окуу менен пайдалануунун натыйжалуулугу жогорулайт. Аралыктан билим берүүнүн уюштуруучулук - педагогикалык шарттарын эске менен, билим берүүдө инновациялык жана зарыл болгон учурда традициялык методдорун айкалыштырып дисциплиналар аралык интеграциялап

окууга болот, көп баскычтуу университеттик билим берүүнүн шартында аралыктан окутууну методикалык жана дидактикалык камсыздоону тереңдетүү керек.

Пайдаланылган адабияттар

1. Афанасьев, В.Г. Моделирование как метод исследования социальных систем [Текст] / В.Г. Афанасьев // Системные исследования. Методологические проблемы. – М.: Наука, 1982. – С. 26-46
2. Калдыбаев С.К. Санариптик сабаттуулуктун ролу жана мааниси/ С.К. Калдыбаев, А.А. Орозбаева [Текст] //Alatoo Academic Studies. – Бишкек, 2020. – No 2. – С. 44-51.
3. Кененбаев, А.М. Модулдук окутуу шартында « Информатика» курсун моделдештирүүнүн дидактикалык негиздери [Текст]: пед. илим. канд. ... дис. автореф.: 13.00.02 / А.М. Кененбаев. – Бишкек, 2001. – 18 б.
4. Эсенгулова М.М., Акимбекова А., Сыйдалиева С., Халбаева А.- Мугалимдин санариптик окутуу технологияларын ишке ашырууга даярдыгын калыптандыруунун педагогикалык //Бишкек. Вестник КГУ им. И. Арабаева 2023, N2.
5. Мамбетакунов, Э.М. Проблемы интеграции науки и научных знаний [Текст] / Э.М. Мамбетакунов // Вестник КГНУ. – Бишкек, 2000. – Вып. 2. – С. 226.
6. Мамытов, А. Модернизация системы образования Кыргызской Республики [Текст] / А. Мамытов. – Бишкек, 2014. – 296 с.
7. Мамбетакунова Ж.Э Дистанттык окутуу шартынды электрондук окуу-методикалык комплексин түзүүгө коюлуучу талаптар – Вестник КГУ им. И. Арабаева 2022 ж. №4
8. Сагындыков Т. Сабакка даярдануу программасын кантип түзүш керек [Текст] // Бишкек, 2022.

Рецензент: педагогика илимдеринин кандидаты, доцент Шамбеталиев К.Ы.